

Ідея Університету – складний філософський дискурс. Багато відповідей на актуальні питання цього дискурсу можна знайти (і треба шукати) в такому, здавалося б, відірваному від потреб повсякденного життя місці, як музей, що, між іншим, теж має свою ідею. Коли ж ідеться про Музей історії Університету, то, коротко кажучи, – це скарбниця матеріальних дрібниць (експонатів), які розповідають про істинні цінності – дух, науку, думку, волю. Власну історію кожен згадує періодично – у час ювілею. Тепер це – 350 років від часу заснування Львівського університету, якщо вірити документові від 20 січня 1661 р. Отже, місце зустрічі з історією alma mater – Народний музей історії Львівського національного університету імені Івана Франка. Чим нині живе обитель муз академічних?

Зрозуміло, що навіть музей історії має власну історію. Ще в другій половині XIX ст., у час бурхливого розвитку Університету, створено нові структурні підрозділи, сформовано різноманітні колекції, а на їхній основі – відкрито музеї: мінералогічний (1852 р.), зоологічний (1884 р.), палеонтологічний (1904 р.). Першим кроком до створення Музею історії Університету можна вважати колекцію ректорських портретів у залі засідань Сенату. Про це просили студенти, до цього спонукав черговий ювілей – 250-та річниця заснування Львівського університету (1911 р.). Традицію перервала Перша світова війна.

У 1918–1939 рр. організація Музею історії Львівського університету й далі була актуальною.

Архівні документи свідчать, що створення музею тривало й у 1944–1945 навчальному році, але справжні основи підрозділу закладено лише в 60-ті роки. Учені вели пошукову роботу, музеєві надали приміщення для фондосховища й експозиції, до роботи на громадських засадах залучили студентів. Відкрили музей у 1964 р. Постановою комісії Міністерства культури Української РСР від 25 вересня 1978 р. Музею історії Університету надали статус “Народний музей”.

Через жорсткі ідеологічні норми комплектація фондів і експозиція тривалий час були позбавлені об’єктивності. Спробу виправити ситуацію зроблено у 1986 р., але на початок 90-х років експозиція остаточно втратила актуальність.

Чи не найгостріша проблема того часу – брак експонатів, які відображали б історію Університету правдиво, без ідеологічних перекохань, просто, цікаво, повчально. Упродовж кількох років тривала пошукова робота. Вдалося закупити унікальні документи, наприклад, докторські дипломи XIX ст., печатки університетських підрозділів XVIII–XIX ст., з факультетів у музей передано цікаві наукові прилади: старовинний хронометр, різновид радіометра (фізичний факультет), прилад для досліджень зоряного проміння (Астрономічна обсерваторія), архаїчного типу штативи для дослідів (хімічний факультет), столітньої давності муляжі рослин (біологічний факультет), давню вагу (історичний факультет).

Тепер фонди музею відображають минуле і сучасний стан розвитку Львівського університету як освітнього, наукового та культурного закладу. Найцінніші експонати – дипломи випускників і науковців з часів Австро-Угорської імперії, Польської держави та Радянського Союзу, документи й особисті речі визначних людей, рукописи та видання наукових праць, нагороди заслужених діячів освіти, науки та культури, колективів художньої самодіяльності та спортивних команд, твори живопису, скульптури, фотографії та інші предмети, пов'язані з історією Університету. Надходять нові експонати, зокрема рідкісні фотографії, унікальні видання.

За останнє десятиліття Музей історії Університету дуже змінився. Одночасно з поповненням фондів ремонтували приміщення. Облаштовано фондосховище, виготовлено музейні меблі, проведено нову опалювальну систему, встановлено охоронну та протипожежну сигналізацію, придбано комп'ютер. Це дало змогу взятися до створення музейної експозиції. Започатковано галерею портретів ректорів (50 осіб). Зараз експозиція музею вже на тому етапі, коли можна зустрічати окремих відвідувачів або невеликі групи екскурсантів. Враження, яке справляє на гостей огляд музейної експозиції, тішить і додає музейним працівникам упевненості в роботі. З 1991 року музей активно провадив виставкову діяльність, значною мірою завдяки цьому зберігав і зміцнював своє значення. Маємо намір облаштувати нову виставкову залу.

Музей став осередком зборів авторського колективу Енциклопедії Львівського університету (ЕЛУ). Створено унікальну інформаційну базу – понад п'ять з половиною тисяч біографій і фото вчених. Плануємо, що матеріал можна буде оглядати в музеї з допомогою найсучаснішої комп'ютерної техніки.

Студенти та викладачі використовують музейні матеріали для написання курсових і дипломних робіт, дисертацій. Співробітники музею проводять екскурсії, надають консультації всім, хто досліджує розвиток науки й освіти, вивчає історію Львівського університету. Музей координує свою діяльність із навчальними програмами історичного факультету.

Музейні працівники беруть участь у конференціях, семінарах, інших заходах: у круглому столі “Проблеми і перспективи розвитку музеїв ВНЗ України” в Національному технічному університеті України “Київський політехнічний інститут” на базі відділу Державного політехнічного музею “Музей історії КПІ” (23–24 листопада 2007 р.); нараді-семінарі керівників громадських музейних закладів Львівщини “Сучасні вимоги до діяльності музейних закладів на громадських засадах” (14 травня 2008 р.).

30 вересня 2010 р. Музей історії Університету отримав Свідоцтво про взяття на облік при Управлінні культури і туризму Львівської обласної державної адміністрації системи Міністерства культури і туризму України.

Один із перших подарунків Університетові до 350-річчя – видання “Літопису випусників Львівського національного університету імені Івана Франка” (К., 2010), частину ілюстрацій якого взято з фондів нашого Музею.

Юрій Гудима,

завідувач Музею історії Університету